

знань для вирішення професійних і соціальних завдань упродовж усього життя з урахуванням динаміки розвитку природознавства.

Ціннісним — готовність гармонійно будувати відносини з природою і соціумом, здійснювати професійну діяльність, що орієнтована на вирішення практичних проблем наукової і практичної діяльності, основу яких складають явища та процеси природи, техніки та технологій. Здатність самостійно здійснювати діяльність, що базується на професійних знаннях, вміннях, навичках, цінностях і досвіді, особистісному ставленню до діяльності і предмету діяльності, до саморозвитку, самовдосконалення, рефлексій — запорука якісної підготовки до викладання інтегрованого курсу «Природничі науки».

Література

1. Навчальна програма для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти «Природничі науки» (авторський колектив під керівництвом Засекіної Т.М.) / <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
2. Засекіна Т.М. До концепції підручника інтегрованого курсу «Природничі науки». Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2018. – Вип. 20. – С.111-126.

ПІДГОТОВКА БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ВИМОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Степанюк А. В.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: alstep@tnpu.edu.ua

Фундаментальна мета сучасної освіти полягає не стільки в наданні інформації, скільки в розвитку мислення людини, зокрема критичного [1, с. 12]. Життя висуває суспільний запит на формування особистості мислячої, творчої, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати ідеї, приймати сміливі нестандартні рішення, аргументувати їх. Ці пріоритетні установки змінюють вимоги до підготовки учителів ХХІ ст. загалом та природних наук, зокрема.

Одним із можливих шляхів випереджуючої модернізації педагогічної освіти в Україні для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації та забезпечення умов для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей професійного та особистісного розвитку педагогів є активна імплементація в освітній простір концептуальної ідеї про те, що цілісність природного середовища як об'єкта вивчення зумовлює необхідність взаємозв'язку природничих наук, які його досліджують (С. Гончаренко, В. Ільченко, А. Степанюк та інші) [2]. На рівня вищої освіти це можливе лише за умови використання принципу інтеграції при конструюванні змісту навчального матеріалу, який розглядається як домінуючий засіб подолання суперечностей між цілісністю, системністю живої природи та фрагментарним характером її пізнання. Підтвердженням нашої позиції є твердження науковців (С. Рудишин) про те, що для формування творчої особистості необхідний певний рівень загальної культури, фундаментальна підготовка, побудована на синтезі наук. Вузькопрофільна освіта це шлях до одномірної людини [3].

В Україні традиційно готують вчителів за однією — двома спеціальностями. Приміром, вчитель біології, вчитель фізики, вчитель хімії тощо. Тому, усе відчутніше стає необхідність подолання таких негативних наслідків вузькоспеціалізованої педагогічної освіти, як фрагментарність світосприйняття, ускладнення міжпрофесійних комунікацій, стримування розвитку науки через брак притоку нових знань та ідей із суміжних галузей. Це призводить до необхідності переосмислення змісту освіти на користь зростання частки міжпредметної і міжгалузевої інтеграції знань, яка є можливою лише на основі переходу від знань фактів до універсальних компетентностей у вигляді цілісних поєднань підходів, методів, принципів, ідей, розуміння і ставлення. Тому, останнім часом Міністерство освіти і науки України надає перевагу підготовці вчителів одночасно з двох і більше навчальних предметів (приміром, вчитель: біології, здоров'я людини та хімії). Одним із можливих шляхів вирішення окресленої вище проблеми є запровадження в Україні з 2018-2019 н. р. підготовки вчителів за спеціальністю «Середня освіта (Природничі науки)», яка є міждисциплінарною та

багатопрофільною і передбачає інтеграцію освітньо-професійних програм «Середня освіта (Фізика)», «Середня освіта (Хімія)», «Середня освіта (Біологія)». Фахівці, які навчаються за цією програмою, отримають кваліфікацію: Вчитель природничих наук, фізики, хімії, біології, що значно розширить можливості їх працевлаштування. Значимість таких учителів широкого профілю особливо зростає в умовах сільської школи, в якій навчається невелика кількість учнів. Реалізація цього завдання можлива лише шляхом використання інтегрованого підходу до проектування освітньої діяльності на усіх її п'яти рівнях: загальнотеоретичного уявлення, навчального предмета, навчального матеріалу, педагогічної діяльності та особистісного надбання.

В Україні на даний час знята вимога єдиних навчальних плану підготовки фахівців. Кожен вищий заклад освіти сам складає і затверджує навчальний план підготовки майбутніх учителів відповідно до галузевих стандартів. На його основі викладачі вищої школи розробляють свої навчальні програми, які затверджуються лише на рівні кафедр як структурних підрозділів університетів. Такий підхід має як позитивний, так і негативний досвід. До позитивного ми відносимо можливість забезпечення варіативних моделей власної освітньої траєкторії студентів, а до негативного – ускладнення при забезпеченні принципу мобільності навчання, який дозволяє студентам здобувати окремі кредити з навчальних дисциплін у різних закладах вищої педагогічної освіти в Україні та за її межами.

З метою з'ясування труднощів, з якими зустрічаються викладачі закладів вищої освіти на четвертому рівні формування змісту освіти — рівні педагогічної діяльності, було проведено спостереження за навчальним процесом та анкетування суб'єктів педагогічної взаємодії. Результати проведеного дослідження засвідчили, що більшість опитаних викладачів (92.6 % респондентів), які забезпечують вивчення природничих дисциплін реалізують інтегрований підхід при конструюванні змісту освіти в міру своєї компетентності. Але при цьому відчують значні труднощі при розробці інтегрованих завдань та відборі навчального матеріалу для цілісного розгляду явищ і процесів природи. Результати проведеного анкетування

викладачів навчальних дисциплін з циклів природничо-наукової (фундаментальної) і професійної та практичної підготовки та аналіз відвіданих навчальних занять засвідчили, що технологія контекстного навчання ще недостатньо використовується в освітньому процесі закладів вищої освіти. В робочих програмах при окресленні мети лише незначна кількість респондентів визначають їх професійне спрямування.

Ні на одному із відвіданих лекційних занять не використовувались завдань професійного спрямування. Результати проведеного анкетування засвідчили, що у педагогічних закладах вищої освіти домінуючою є думка — метою вивчення навчальних дисциплін є вивчення основ наук, які є базою формування лише когнітивного компоненту професійної компетентності майбутнього вчителя природничих наук. Більшість викладачів не знайомі з поняттям модель навчального предмету, що включений до навчального плану з домінуючою метою засвоєння знань.

Таким чином, цілісність об'єкта вивчення – природи, спонукає до використання принципу інтеграції як домінуючого у формуванні змісту освіти майбутніх учителів природничих наук. Його впровадження в навчальний процес дозволило значно підвищити якість надання освітніх послуг.

Література

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / заг. ред. М. Грищенка. С. 12. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Степанюк А. В. Формування цілісних знань школярів про живу природу: монографія. Вид. 2-ге, переробл.й доповн. Тернопіль : Вид-во «Вектор», 2012. 228 с.
3. Рудишин С. Д. Роздуми про європейський вимір української освіти (системний підхід). Науковий світ. 2010. №1, С. 14-15.